

Ácháré-Mot - A „bűnbak”

Ácháré Mot Hetiszakasz tartalma אחר

Szakaszunk – Áchré Mot (3Mózes 16:1-18:30.) – a Jom Kippuri Szentélyszertartás módozatait, áldozatait, ismerteti, elsősorban azt a gyakorlatot, hogy a szolgálattevő főpap ún. „bűnbakot” küld a pusztaságba, amely „magával viszi Izrael népének vétkeit”. Ezenfelül a szakasz – amit gyakran együtt olvasunk a következő, Ködosim, szakasszal – a zsidó élet szentségéről tárgyal, ezzel kapcsolatos vonatkozásban előírásokat tartalmaz.

Nádáv és Ávihu halálát követően az **Örökkévaló** óva int a „szentségbe” való illetéktelen belépéstől. Csupán egyetlen személy, a **Kohén Gádol** (a **főpap**), és ő is csupán egy évben egyetlen egyszer léphet be a **Szentély** legbelső helyiségébe, hogy ott felajánlja a megszentelt füstölőszert az **Örökkévalónak**. – **3Mózes 16:1–2.**

Egy másik jellemzője az **engesztelő napi szolgálatnak** a sorsvetés, amelynek során eldől, hogy két kecskéből melyiket áldozzák fel Istennek és melyiket küldjék el, hogy magával vigye **Izrael** bűneit a pusztaságba. Ezen kívül még különböző más áldozatok is voltak, amelyek egy részét a vérrel együtt a kinti oltáron, más részének vérét pedig a **Szentek Szentjében** ajánlották fel. A „kinti”

(**Szentek Szentélyén kívüli**) szolgálatot az egész évi díszes ruhájában végezte a főpap, amikor azonban a **Szentek Szentjében** lépett, egyszerű fehér ruhát öltött. Minden ruhacsere alkalmával meg kellett mosnia kezét és lábát. – **3Mózes 16:3–34.**

A hetiszakasz óva int attól, hogy állat- és lisztáldozatot a **Szentélyen** kívül bárhol máshol hozzanak, megtiltja a vér fogyasztását, és részletesen tárgyalja azokat a törvényeket, amelyek **tiltják a vérfertőzést**, illetve más hasonlóan **tilos nemi érintkezéseket**. – **3Mózes 17–18.**

שבת שלום

Chaim Shaul Glitzenstein rabbi: Könnyű mást megítélni kívülállóként – de nehezebb nem megbántani

Egy út mellett dolgozó munkáscsapatot látva mindenki úgy gondolja, hogy azon a fickón kívül, aki épp a köveket illeszti a helyére, és azon, aki adogatja neki az eszközöket a többi nyolc ember csupán csak azért kapja a fizetését, hogy álldogáljon és ennek a kettőnek szurkoljon.

De mégis, kik vagyunk mi, hogy gúnyolódjunk és ítélezzünk rajtuk? A hetiszakasunk ezzel kapcsolatban egy szembeötlő példával szolgál, amikor bemutat egy látszólag teljesen felesleges munkakört.

Manapság a betegségeket csupán a test bajának tekintik, mint egy gépezet elromlott alkatrészét, vagy egy hiányt valamilyen összetevőből. Például, valakinek nincs inzulinja, ezért ugyebár cukorbeteg. Vagy eltörik egy végtagja, és ezért fáj. De régen ez nem így volt. Régen tudták, hogy a szellem és a lélek betegsége okozza a test tüneteit. Ahogyan a fájdalom figyelmeztet, hogy pihenni kell, és kímélni, nem használni az adott testrészt vagy szervet, amíg annak állapota nem javul, ugyanígy hívják fel testi betegség tüneteink a figyelmet a bűneinkre, erkölcsi, hitbéli és értékrendi alul működésünkre. Egyúttal persze és éppen, mert testi tünetként is megjelennek, lehetőséget adnak az embernek a változásra, a rossz cselekedetek mellőzésére és a gyógyulásra. Szellemi lelki és testi szinten is.

Egy híres betegség, mellyel a **Tóra** hosszan foglalkozik, a lepra. Ez a betegség azokat támadta meg, akik rosszindulatú pletykákat terjesztettek másokról, és ócsároltak, lejárártak másokat. A betegség azzal járt, hogy fehér foltok jelentek meg a beteg testén, ruházatán és otthonában. Az a zsidó, aki leprás lett el kellett menjen a **kohenhez**, hogy az igazolja, hogy leprás, majd aztán el kellett hagynia a várost, és ott bűnbánatot gyakorolhatott.

Amikor elmúltak a tünetei, visszatérhetett a városba, rituális fürdőt vehetett, és végül megtisztulva visszatérhetett a szokásos életbe.

Igaz, hogy a **kohen** nem kapott pénzt a szolgálatáért, de így is megmarad a kérdés, hogy mi keresnivalója volt a történetben. Hiába volt teljesen egyértelmű az orvosi, és a szemmel is jól látható diagnózis a betegnél, mégis a **kohennek** kellett kimondania a hivatalos ítéletet, hogy a beteg leprás. **Miért?** Nos azért, mert a **kohenneknek** szent felelősségük volt a közösség tagjai felé. Ők mindennap elmentek a **Mikdásba**, hogy megáldják a népet. Az **askenázi** közösségekben minden **jom tovkor** megáldották a **kohenek** a közösséget, és hasonlóképp a **szfaradi** közösségek is élvezhették a **kohen** áldását napról napra. Ezek az emberek minden nap azon voltak, hogy a népnek jó legyen, ők voltak az áldás osztók. Így egyedül ők tehették meg, hogy ítéletet mondjanak embertársuk rossz tettei felett.

Milyen sokszor látjuk, hogy valaki helytelenül cselekszik, és ilyenkor könnyen ítélezzünk felette, és kívülről rámondjuk a negatív véleményünket - jól látjuk a hibáit és bűneit. A **Tóra** mégis ragaszkodik hozzá, hogy a **kohen** részt vegyen a drámában! Pedig külső szemlélőként gondolhatja bárki, hogy a szerepe és jelenléte teljesen felesleges. Pedig bizony az egyetlen, aki jogosult arra, hogy megítéljen mást, az, akit a szeretet vezérel! Csak az a személy, aki a mások szolgálatában és mások javára már bizonyított, csak ő merhet kritizálni, sőt, ő is csak akkor, ha a megbocsájtás, a megtisztulás és az engesztelés folyamatából is részt vállal, és abban is segít!

Gut Sábész

Rabbi Jonatan Sacks: Bátorság a hibák beismeréséhez

Néhány évvel ezelőtt meglátogattam az akkori **amerikai nagykövet** a **Szent Jakab-udvarban**, **Philip Lader**. Mesélt nekem egy lenyűgöző projektről, amelyet ő és felesége **1981-ben** kezdeményezett. Rájöttek, hogy kortársaik közül sokan a nem túl távoli jövőben befolyásos és hatalmi pozícióban találják majd magukat. Úgy gondolta, hasznos és kreatív lenne, ha időnként összejönneek egy-egy tanulmányi elvonulásra, hogy megosszák egymással ötleteiket, meghallgassák a szakértőket, barátságot kössenek, és közösen gondolják végig, milyen kihívásokkal kell szembenézniük az elkövetkező években. Így hozták létre az úgynevezett reneszánsz hétvégéket. Ezek még mindig megrendezésre kerülnek.

A legérdekesebb dolog, amit elmondott nekem, az volt, hogy felfedezték, hogy a résztvevők, akik mind kivételesen tehetséges emberek voltak, egy dolgot különösen nehéznek találtak, mégpedig azt, hogy beismerjék, hogy hibáztak. **Laderék** megértették, hogy ez valami fontos dolog, amit meg kell tanulniuk. A vezetőknek mindenekelőtt képesnek kell lenniük arra, hogy elismerjék, mikor és hogyan hibáztak, és hogyan kell ezt helyrehozniuk. Zseniális ötlettel álltak elő. Minden hétvégén különítettek el egy ülést, amelyen egy-egy elismert sztár tartott előadást „**A legnagyobb baklövés**em” címmel. Mivel angol vagyok, nem amerikai, fordítást kellett kérnem. Rájöttem, hogy a baklövés egy kínos hiba. Egy baki. Egy baki. Egy baklövés. A **boo-boo**. A **fashla**. **Balagan**. Valami, amit nem kellett volna tenned, és amit szégyellsz beismerni, hogy megtetted.

A **judaizmusban** lényegében ez a **Jom Kipur**. A **sátor** és a **templom** idején ez volt az a nap, amikor **Izrael** legszentebb embere, a **főpap** vezekelt, először a saját bűneiért, majd „**háza**” bűneiért, végül egész **Izrael bűneiért**.

A **Templom** lerombolásának napjától kezdve nincs főpapunk, sem az általa végzett szertartások, de még mindig megvan ez a nap, és lehetőségünk van gyónni és imádkozni a bocsánatért. Sokkal könnyebb beismerni bűneinket, hibáinkat és tévedéseinket, ha mások is így tesznek. Ha egy **főpap**, vagy a gyülekezetünk többi tagja beismerheti a bűneit, akkor mi is beismerhetjük.

Máshol (a **Koren Jom Kippur Machzor bevezetőjében**) már kifejtettem, hogy az első **Jom Kippur-ról** a másodikra való áttérés a zsidó spiritualitás egyik nagy átmenetét jelentette. Az első **Jom Kippur** volt a csúcspontja **Mózes** erőfeszítéseit, hogy **biztosítsa megbocsátás** az emberek után a **bűn** az **aranyborjú** (**2Mózes 32-34**). A folyamat, amely **Tammuz 17-én kezdődött**, **Tisré 10-én ért véget** - azon a napon, amely később **Jom Kipur** lett.

Ez volt az a nap, amikor **Mózes** leszállt a hegyről a **második kőtáblákkal**, annak látható jelével, hogy **Isten** megerősítette szövetségét a néppel. A **második Jom Kipur**, egy évvel később, a **hetizakasz**ból (**3Mózes 16**) egy **rítussorozat**ot indított el, amelyet **Áron** a **Miskán főpapi** szerepében végzett.

A **kettő közötti különbségek óriásiak voltak**. **Mózes** prófétaként **cselekedett**. **Áron** papként **működött**. **Mózes** a **szívét** és az **elméjét** követte, **improvizálva válaszolt Isten szavaira** adott válaszára. **Áron** egy **pontosan megkoreografált szertartást követett**, amelynek minden részletét **előre meghatározták**. **Mózes találkozása ad hoc volt**, egy **egyedi**, megismételhetetlen dráma ég és föld között. **Ároné** ennek az **ellentétje** volt. A szabályok, amelyeket követett, soha nem változtak a nemzedékek során, amíg a **templom** állt.

Rabbi Jonatan Sacks: Bátorság a hibák beismeréséhez

Mózes imái a nép nevében tele voltak merészséggel, amit a Bölcsök chutzpah kelapei shemayanak, „merészségnak az ég felé” neveztek, és az elképesztő szavakban csúcsosodtak ki: „Most pedig kérlek, bocsátsd meg a bűnüket - de ha nem, akkor törölj ki engem a könyvből, amit írtál”. (2Mózes 32:32). Áron magatartását ezzel szemben az engedelmesség, az alázat és a vallomás jellemezte. Voltak tisztulási szertartások, bűnázdozatok és engesztelések, a saját és „háza”, valamint a nép bűneiért.

A Jom Kippur 1-től a Jom Kippur 2-ig való átmenet klasszikus példája volt annak, amit Max Weber a "karizma rutinizálódásának" nevezett, vagyis egy egyedülálló pillanatot rituálévá alakítottak, és egy "csúcsmélynyt" az élet rendszeres részévé tettek. A Tórában kevés olyan pillanat van, amely intenzitásában vetekszik a Mózes és Isten közötti párbeszéddel az Aranyborjú után. De a kérdés ezután az volt: hogyan érhetnénk el a megbocsátást - mi, akiknek már nincs Mózesük, nincsenek prófétáink vagy közvetlen kapcsolatunk Istennel?

A nagy pillanatok megváltoztatják a történelmet. De, ami megváltoztat bennünket, az az a nem látványos szokás, hogy bizonyos cselekedeteket újra és újra megteszünk, amíg át nem alakítják az agyunkat és meg nem változtatják a szívünk szokásait. Az ismételten elvégzett rituálék formálnak minket.

Emellett Mózes közbenjárása Istennél önmagában nem váltott ki bűnbánó hangulatot a népben. Igen, drámai cselekedetek sorát hajtotta végre, hogy megmutassa a népnek a bűnösségüket. De nincs bizonyítékunk arra, hogy ezt belsővé tették volna. Áron cselekedetei mások voltak. Ezek gyónást, vezeklést és a lelki megtisztulás keresését jelentették. Ezek a cselekedetek magukban foglalták a nép bűneinek és hibáinak őszinte elismerését, és magával a főpappal kezdődtek.

A Jom Kipur hatása - amely a tachanun (könyörgő imák), a vidui (gyónás) és a selichot (megbocsátásért való imák) révén az év többi részének imáira is kiterjedt - az volt, hogy olyan kultúrát hozott létre, amelyben az emberek nem szégyellik vagy zavarban vannak, ha azt mondják: „Rosszul csináltam, vétkeztem, hibáztam”. Ezt tesszük a hibák litániájában, amelyet Jom Kipurkor két betűrendes listában sorolunk fel, az egyik az Ashamnu, bagadnu, a másik az Al cheit shechatanu kezdetű.

Amint Philip Lader felfedezte, a hibák beismerésének képessége minden más, mint széles körben elterjedt. Racionalizálunk. Igazoljuk. Tagadunk. Másokat hibáztatunk. Az elmúlt években számos nagy hatású könyv jelent meg a témában, köztük Matthew Syed: Black Box Thinking: The Surprising Truth About Success (and Why Some People Never Learn from Their Mistakes); Kathryn Schulz, Being Wrong: Adventures in the Margins of Error, valamint Carol Tavris és Elliot Aronson, Mistakes Were Made, But Not By Me.

A politikusok nehezen ismerik be a hibákat. Az orvosok is: a megelőzhető orvosi hibák évente több mint 400 000 halálesetet okoznak az Egyesült Államokban. A bankárok és a közgazdászok is. A 2008-as pénzügyi összeomlást Warren Buffett már 2002-ben megjósolta. Annak ellenére következett be, hogy több szakértő is figyelmeztetett arra, hogy a jelzőloghitelezés és az adósságállomány növelése fenntarthatatlan. Tavris és Aronson hasonló történetet mesél a rendőrségről. Ha már azonosítottak egy gyanúsítottat, nem szívesen ismerik el az ártatlanságát bizonyító bizonyítékokat. És ez így megy.

Rabbi Jonatan Sacks: Bátorság a hibák beismeréséhez

Az elkerülési stratégiák szinte végtelenek. Az emberek azt mondják, hogy nem volt hiba. Vagy a körülményekhez képest ez volt a legjobb, amit lehetett volna tenni. Vagy csak egy kis hiba volt. Vagy elkerülhetetlen volt, tekintve, amit akkor tudtunk. Vagy valaki más volt a hibás. Rossz tényeket kapunk. Hibásan adtak tanácsot. Ezért az emberek blöffölnek, vagy tagadnak, vagy áldozatnak tekintik magukat.

Szinte végtelen kapacitásunk van arra, hogy a tényeket úgy értelmezzük, hogy saját magunkat igazoljuk. Ahogy a Bölcsék mondták a tisztasági törvényekkel kapcsolatban: „**Senki sem látja saját hibáit, saját tisztátalanságait**”. Az **önbecsülés bíróságán** mi magunk vagyunk a **legjobb szószólóink**. Ritka az az egyén, akinek van bátorsága kimondani, ahogyan a főpap tette, vagy ahogyan **Dávid király tette**, miután **Nátán próféta szembesítette** őt az **Uriás** és **Batsheva** iránti bűnösségével: „**chattati**”, „**vétkeztem**”.

A **judaizmus három módon segít beismerni a hibáinkat**. Az **első** az a **tudat**, hogy **Isten megbocsát**. Nem azt kéri tőlünk, hogy soha ne vétkezzünk. Előre tudta, hogy a szabadság ajándékával néha visszaélni fogunk. Mindössze annyit kér tőlünk, hogy ismerjük el a hibáinkat, tanuljunk belőlük, valljuk be, és határozzuk el, hogy nem követjük el újra.

A **második** a **judaizmus** egyértelmű **elválasztása a bűnös** és a **bűn között**. Elítélhetünk egy cselekedetet anélkül, hogy elveszítenénk a cselekvőbe vetett hitünket.

A **harmadik** a **Jom Kipur aurája**, amely az év többi részére is kiterjed. Segít megteremtteni az őszinteség kultúráját, amelyben nem szégyelljük beismerni az elkövetett hibákat. És annak ellenére, hogy technikailag a **Jom Kipur** a **köztünk** és **Isten** között elkövetett bűnökre összpontosít, az **Ásámnu** és az **Al Chet** gyónások egyszerű olvasása megmutatja, hogy valójában a legtöbb bűn, amit meggyónunk, a többi emberrel való kapcsolatunkkal kapcsolatos.

Amit **Philip Lader** felfedezett magasan szárnyaló kortársairól, azt a **judaizmus** már régen **belsővé** tette. Látni, hogy a legjobbak elismerik, hogy ők is követnek el hibákat, mélyen megerősít bennünket, többieket. Az első zsidó, aki beismerte, hogy hibázott, **Júda** volt, aki tévesen vádolta meg **Támárt szexuális visszaéléssel**, majd, amikor rájött, hogy tévedett, azt mondta: „**Ő igazabb nálam**” (**1Mózes 38:26**).

Bizonyára több mint pusztán véletlen, hogy a **Júda név** ugyanabból a **gyökből származik**, mint a **Vidui**, „**vallomás**”. Más szóval, maga a tény, hogy zsidóknak - **jehudim** - hívnak minket, azt jelenti, hogy mi vagyunk az a nép, **amelynek van bátorsága beismerni a hibáinkat**.

Az őszinte önkritika a szellemi nagyság egyik félreérthetetlen ismertetőjegye.

Raj Tamás:

Bibliaiskola

„Immánuel – velünk az Isten”

A cím voltaképpen egy nevet tartalmaz, amely **Jesája** (magyarosan **Ézsaiás** vagy **Izajás**) jóslatában szerepel. Az előkelő családból való (a **Dávid-házzal rokon**) próféta gyermekeinek (**akárcsak egy másik zsidó próféta, Hósea**) szimbolikus nevet adott. **Fiainak** meglepő neveivel (**Mahér-salal Hás-báz = Hamar a zsákmányt, közel a kifosztás stb.**) a közelgő **asszír támadás** veszélyére és a mielőbbi megtérésre kívánta felhívni a figyelmet. Amikor i.e. **740** körül **két ország** (**Arám és az északi testvérkirályság, Izrael**) **Jeruzsálem**, ellen vonult, a **próféta, isteni parancsra meglátogatta a királyt. Kisebbik fiát, Seár-Jasuvot (= a maradék visszatér)** is magával vitte. **„Szólt az Örökkévaló Jesajáhuhoz: Menj ki Áház (király) elé, te és Seár-Jasuv fiad, a felső medence csatornájának széléhez, a mosómező ösvényére. Mondd meg neki: Maradj nyugodtan, ne félj, s a szíved el ne gyengüljön e két hamvadó füstcsóvának, Recirtnek, Arámnak és Remaljáhu fiának fellobbant haragja miatt... így szól az Úr, az Örökkévaló: (Amit ők terveztek,) nem történhet meg, és nem valósul meg. Ám ha nem bíztok, nem lesz biztonságotok”** (Jesája könyve, 7. fejezet 3-4., 7. és 9. vers). A király tehát **ne Asszíria szövetségében, hanem Isten segítségével bízson.**

A **király** ehhez az ígérethez, rossz lelkiismerete miatt, nem kér bizonyító jelet a **prófétától**, ám maga az **Örökkévaló** ajánlja azt fel neki. **„Ezért maga az Úr ad nektek jelet: bizony, a fiatalasszony terhes, fiút fog szülni, s elnevezi őt Immánuelnek. Vajat és mézet fog enni, mihelyt el tudja utasítani a rosszat, hogy válassza a jót, mert mielőtt felfogná a fiú, hogy megvesse a rosszat és válassza a jót, elhagyatottá válik az a föld, amelynek két királyától most rettegsz”** (ugyanott, **14-15. vers**). A **próféta** feltehetőleg saját feleségére, vagy bármely éppen várandós asszonyra gondolt, mert szerinte az emberek rövidesen látni fogják, hogy **Isten velük van**, s így nevezik el majd gyermeküket. Tudjuk, a jóslat bevált: Nem telt bele **húsz esztendő (amíg az újszülött teljes nagykorúságra ért volna)**, és **Arám az északi (országgrésszel) Izraellel együtt, időszámításunk előtt 722-ig elpusztult, Asszíria támadása miatt. Judára ugyanakkor békés évek következtek: „vaját és mézet fog enni”.**

Egyes **keresztény fordítók** a „**fiatalasszony**” (héberül **alma**) szót, érthető módon, **szűznek** fordítják. Ez azonban tarthatatlan, mivel a **héberben** a **szűzlányt** egy másik **szóval (betúid)** fejezik ki, míg az itt **előforduló „almá”** általában fiatal nőt jelent. Ugyancsak az „**almá**” szerepel **Salamon Példabeszédjeiben**, ahol a következőket

Raj Tamás:

Bibliaiskola

olvassuk: „**Három csodálatos dolog van számomra, s egy negyedik, amit nem tudokmegérteni. A sas útja az égen, a kígyó útja a sziklán, a hajó útja a tenger szívében és a férfi útja a fiatalasszonyhoz**” (Példabeszédek könyve, 30. fejezet 18-19. vers).

Nyilvánvaló, hogy **Salamon király** számára, akinek állítólag ezer felesége volt, nem a párkapcsolatok létrejötte volt érthetetlen, hanem a férjezett nővel való kapcsolat. Ha valaki ezt mégis kétségbe vonná, olvassa el a következő mondatot: „**Ilyen a házasságtörő asszony útja, aki miután evett, megtörli a száját, s azt mondja: nem követtem el hibát**” (ugyanott, 20. vers).

A **próféta** a „**felső medence csatornájának**” szélénél találkozik **Aházzal**. A várható ostrom előtt ugyanis a király megszemlélte a **Jeruzsálem vízellátását** biztosító medencét.

A város alatt, még **Dávid hódítása** (i.e. 1003) előtt (ismereteink szerint a világon **elsőként**) nagy vízgyűjtő medencét építettek, s ide vezették be a környező források vizét. A városból, csigalépcsővel ellátott kutakon át lehetett leereszkedni. **Dávid** hadvezére, **Joáb**, e csatornákon és kutakon keresztül foglalta el **Jeruzsálemet**.

Jesája próféta korában **Hizkijáhu (Ezékiás) király** a medencét kinagyobbította, és a **Gihon patak vizét** (hosszú csatorna-alagúton át) összekötötte a **Siloáh tóval**. A munkálatok két irányból indultak, s a végén középütt találkoztak. Ennek a tudománytörténetileg egyedülálló mérnöki alkotásnak az emléke (a **tárgyi emlékeken túl**) a munkások által felállított, úgynevezett **Siloáh-felirat**, amelyet a régészek az alagút mélyén találtak, ahol a vájárok találkoztak egymással.

„**Amikor háromrőfnyi volt hátra, hallani lehetett, amint egymáshoz kiáltottak, mert repedés támadt a sziklában, jobbról és balról. A keresztülfúrás napján, a vájárok egymás felé ütötték (a követ), csákány csákánnyal szemben, aztán (hirtelen) a víz a forrásból a tóba ömlött. Ezerkétszáz f. hosszú (volt a csatorna), és száZRőfnyi a szikla magassága a vájárok feje fölött**”.

Érdekes, hogy a **Bibliában** (Királyok II. könyve, 20. fejezet 20. vers, illetve **Krónikák II. könyve, 32. fejezet 30. vers**) ugyanaz a megfogalmazás szerepel a csatorna irányáról, mint a vájárok által készített, korabeli táblán: **min-habrékhá el-hamocá** (= a medencétől a forrásig).

LITTNER GYÖRGY: AZ IKREK (ÉZSAU ÉS JÁKOB) MAI SZEMMEL XX.

RÁHEL HALÁLA

Jákob és csapata letáborozott **Bét-Élből** elindulva, az **Efárt** városa felé vezető úton, a senki földjén, mert Ráhelre rátörtek a szülési fájdalmak. **Lea**, **Bilha** és **Zilpa**, **Jákob** gyermekeinek az anyjai minden tudásukkal segítették **Ráhel** szülését, de komplikációk álltak elő.

„**Ráhel** szült, de nehéz volt szülése. És történt, hogy midőn lelke már-már elszállt, mert halálán volt, **Ben Óninak** nevezte őt, apja pedig **Benjáminnak** nevezte. És meghalt **Ráhel** és eltemették az úton, amely az **Efrátba**, vagyis **Bét-Lehembe** vezet.

Jákob most egy nagy dilemma előtt állt mit csináljon szerelme holttestével. Két lehetőség között választhatott. **Jákobként** elindul, a vak szerelem vezérelte úton **Ráhel** holttestével. Elviszi a családi sírhelyre, a **Makpéla barlangba**, ahol **Ábrahám** és **Sára** teste pihent. Az út nem volt túl messze, és néhányan a fiai közül elkísérhették volna, míg a többiek vigyáznak a nyájra. Mióta **Izrael** lett a neve másképpen gondolkodott. Most az egyszer az ész legyőzte a szívet, mert **Leát**, a lelki társát, és majd önmagát akarta a családi sírboltba helyezni. Ezért az út mentén, a senki földjén temette el szerelmét, **Ráhelt**.

„**Sírjára Jákob oszlopot állított, ez Ráhel sírjának oszlopa mai napig.**”

A szertartás végén mindannyian egy követ helyeztek el a sír fölé. Innen ered az a zsidó szokás, hogy a sírok meglátogatásakor kavicsot helyeznek a sírra. Érdekes a sír további története. Később a sír fölé egy négy oszlopon álló kis kupolát építettek. **1841**-ben falakkal toldották meg az építményt és hozzáépítettek még egy hosszú termet, ahol a látogatók pihenhettek. **1948**-ban a **Jordánok** átvették a terület felett a hatalmat és megtiltották a zsidóknak a sír látogatását. Az arabok építettek köré egy nagy temetőt, és **Betlehemet** kibővítették, ezért a sír hirtelen a város központjába került. **1967**-ben a **Hatnapos háborút** követően a zsidók ismét látogathatták **Ráhel** sírját. **1996**-ban **Betlehemet palesztin fennhatóság** alá helyezték és a zsidó látogatókat arab támadások érték. **Izrael** vallási minisztériuma egy erődöt emelt a sír köré őrtornyokkal, betonfallal és drótkerítéssel védtek az odalátogatókat. Jelenleg teljes egészében betonfallal van körülvéve és csak golyóálló üveggel ellátott buszok, amik fegyveres őrrel vannak ellátva, mehetnek be a **4,5** méter magas falak mögé.

Az utókor minden erejével igyekezett felmagasztalni **Ráhelt**, és **Leát** teljesen a háttérbe szorítani, pedig ő volt az igazi zsidó anya, és lelki társa **Jákobnak**.

LITTNER GYÖRGY: AZ IKREK (JÁKOV ÉS ÉZSAU) MAI SZEMMEL XX.

Egy példa erre: **Jákob** és **Lea** elsőszülött fia **Ruben**, nehezen kezelhető, kemény fiú volt, mégis amikor a mezőn sétált a következő dolog történt:

„És kiment **Ruben** a búzaaratás napjaiban és talált a mezőn mandragóra bogyót, elvitte anyjához, **Leához**.”

Gyönyörű példája ez a gyermeki szeretetnek, a zsidó anya nevelésének, amikor a fiú a talált csemegét nem falja fel azonnal, hanem elviszi az édesanyjának, hogy örömet szerezzen neki. **Ráhel** viszont, mint egy gyermek megkívánta a bogyókat és lemondott értük a férjével, **Jákob**bal töltendő szerelmes éjszakáról. Ennyit jelentett neki **Jákob** szerelme. **Lea**, **Jákob**bal közösen kemény munkára nevelte mind a hat fiát, míg **Ráhel** semmi mást nem tett, csak kényeztette a munkából kikért egyetlen fiát **Józsefet**.

„És elindult **Izrael** és felütötte a sátrát túl **Migdal-Éderen**.”

Senki sem gyászolta meg **Ráhelt**, hanem azonnal útnak indultak arra a helyre, amit az **Örökkévaló** kijelölt számukra.

„És **Jákob** lakott atyja tartózkodásának országában, **Kánaán földjén**.”

Ettől kezdve **Jákob**, csak mellékszereplőjévé válik a történetnek, a főszereplő **József** lesz, **Jákob** tizenhét éves fia, ezért az írásom címe is megváltozik:

JÓZSEF TÖRTÉNETE

„És **Jákob** lakott atyja tartózkodásának országában **Kánaán földjén**. **József** tizenhét éves korában legeltette testvéreivel a juhokat, bojtár volt **Bilha** és **Zilpa** atyja feleségeinek fiai mellett, és **József** rossz híreket hozott felőlük atyjukhoz.”

A fiúk kettéosztották a munkát. **Lea** gyermekei hatan egy felsőbbrendű csapatot alkottak, és ezt éreztették a két szolgáló másik négy fiával, akikre így több munka hárult. **Jákob** úgy gondolta, hogy **Józsefnek**, aki még életében sohasem dolgozott, jobb sora lesz a szolgálók fiainál, akik nem hordják annyira fent az orrukat, hanem tisztességesen dolgoznak. Nos **Jákob** ebben hatalmasat tévedett.

A következő számban folytatjuk a kalandot....

MISNÉ TORÁ – A ZSIDÓ JOGTÁR

VII. RÉSZ

Nehogy azt higgyük, hogy e megállapítások egyike közvetlenül **Mózes**től származik, és közvetítőkön keresztül, változatlan formában jutott el hozzánk, a másik pedig nem. Vitájuk oka egyes-egyedül az, ami a **Gömárában (uo. 52b.)** föl van jegyezve: Egyikük tiltotta a faragatlan szolgák alkalmazását, a másik pedig nem. Minden hasonló vita ugyanúgy értelmezendő: valójában azoknak az alapelveknek az elágazásai ezek, amelyeket mindkét fél megkapott, pontosabban szólva az alapelvek elágazásai elágazásainak elágazásai. Ami pedig azt a mondást illeti, miszerint „**Mióta megszaporoedtak Hilélnek és Sámájnak azok a tanítványai, akik nem tanultak kellőképpen tanítóik alatt, Izraelben megnövekedett az nézeteltérések száma**”, ennek lényege egyértelmű. Bármely két embert veszünk is, akik értelmüket, következtetőképességüket, és az elméletek alapjául szolgáló, elfogadott alapigazságok ismeretét tekintve egyenlőek, nem fognak más-más elméletre jutni, ha pedig mégis nézetkülönbség alakul ki közöttük, az nagyon ritkán fordul elő, miként **Sámáj** és **Hilél** esetében is, akiknek véleménye alig néhány törvény tekintetében tért el egymásétól. Ez azért volt lehetséges, mert nézeteik, amelyeket az elméletek fölépítésének során leszűrtek, nagyon hasonlóak voltak. Egyik is, másik is hasonlóképpen értelmezte az axiómákat. Mikor azonban tanítványaiknak a bölcsesség megszerzésére irányuló szorgalma lankadt, és logikai okfejtő képességük tanítóikéhoz, **Hiléléhez** és **Sámájéhez** képest gyöngének bizonyult, akkor számos dolog elemzésében konfliktusok keletkeztek közöttük, mivel mindegyik tanítvány a maga képessége szerint szűrte le az adott axiómákból az értelmezéseket, illetve építette föl elméletét. Mindezek ellenére nemigen tehetünk nekik szemrehányást ezért: nem várhatjuk el két bölcstől, hogy vitáikat **Józsua** és **Pinchász** szintjén folytassák le. Mindezekon túlmenően nincs olyan felfogóképességünk, hogy megállapítsuk, mennyire helytálló az érvelésük, noha ők nem voltak olyan nagyságok, mint **Sámáj** és Hilél, vagy a még náluk is nagyobbak.

A Szent – áldott legyen! – ugyanis nem azt parancsolta nekünk, hogy ilyen módon szolgáljuk (azaz, hogy csak azoknak a bölcseknek engedelmesskedjünk, akik elődeikhez foghatók), hanem azt, hogy ki-ki a saját nemzedéke bölcseinek engedelmesskedjen: „**Menj oda a... bíróhoz, aki lesz abban az időben**” (5**Mózes 17:9.**) Így keletkeztek tehát a konfliktusok, és nem azért, mintha egyik vagy másik szaktekintély rosszul hallotta volna az előző **halakhákat**; nem arról van tehát szó, hogy az egyiknek „**igaza van**”, a másik meg „**téved**”. Milyen tündökletesen kristálytisza is ez mindenkinek, aki végig gondolja, és milyen értékes és nagyszerű ez az alapvető tény a **micvák**at illetően!

Folytatjuk...

EMBERBARÁT HETILAP NAGYFUVAROS ZSINAGÓGA

ב"ה

NAGYFUVAROS UTCAI TEMPLOM IMAREND MÁJUS 1. – 31. KÖZÖTT

ב"ה

niszán

23.	1.	szerda	Iszru chág	8.00	19.00	8.
24.	2.	csütörtök		7.00	19.00	9.
25.	3.	péntek	⚡:19.40	7.00	19.00	10.
26.	4.	szombat	Ácháré Mot Vége: 20.53 Újhold hirdetés	8.00	20.00	11.
27.	5.	vasárnap		8.00	19.00	12.
28.	6.	hétfő	Jom há Soá	7.00	19.00	13.
29.	7.	kedd		7.00	19.00	14.
30.	8.	szerda	Újhold 1.	7.00	19.00	15.
1.	9.	csütörtök	Újhold 2.	7.00	19.00	16.
2.	10.	péntek	⚡: 19.50	7.00	19.00	17.
3.	11.	szombat	Ködosim Vége: 21.05	8.00	20.15	18.
4.	12.	vasárnap		8.00	19.00	19.
5.	13.	hétfő	Jom há Zikáron	7.00	19.00	20.
6.	14.	kedd	Jom há Ácmáut	7.00	19.00	21.
7.	15.	szerda		7.00	19.00	22.
8.	16.	csütörtök		7.00	19.00	23.
9.	17.	péntek	⚡: 19.59	7.00	19.00	24.
10.	18.	szombat	Emor Vége: 21.15	8.00	20.30	25.
11.	19.	vasárnap		8.00	19.00	26.
12.	20.	hétfő		8.00	19.00	27.
13.	21.	kedd		7.00	19.00	28.
14.	22.	szerda	Pészách Séni	7.00	19.00	29.
15.	23.	csütörtök		7.00	19.00	30.
16.	24.	péntek	⚡: 20.07	7.00	19.00	31.
17.	25.	szombat	Böhár Vége: 21.25	8.00	20.45	32.
18.	26.	vasárnap	Lág BáÓmer	8.00	19.00	33.
19.	27.	hétfő		7.00	19.00	34.
20.	28.	kedd		7.00	19.00	35.
21.	29.	szerda		7.00	19.00	36.
22.	30.	csütörtök		7.00	19.00	37.
23.	31.	péntek	⚡:20.14	7.00	19.00	38.

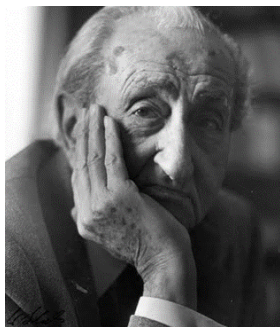
Omer

ijár

Ismeretlen zsidók nyomában LXXVI. Szondi Lipót

Szondi Lipót, 1911-ig Sonnenschein Lipót (Nyitra, Osztrák–Magyar Monarchia, 1893. március 11. – Küsnacht, Svájc, 1986. január 24.) magyar ideg orvos, pszichiáter, a sorsanalízis és a Szondi-teszt megalkotója.

Ma leginkább az általa alkotott és a nevét viselő pszichológiai vizsgálati eszközről, a **Szondi-tesztről** ismerik, holott a **20. század közepe** táján viszonylagos ismertségre tett szert **Európában**, mint a mélylélektan tudósa, elsősorban mint a **sorsanalitikus ösztönrendszer** nevű elmélet kidolgozója. Ezen elmélet ma már leginkább csak „tudományos műemlék”, azonban az elmélet hozadékaként született **Szondi-teszt** (eredeti nevén: „kísérleti ösztöndiagnosztika”) ma is elterjedt eszköz a **magyar klinikai pszichológiai gyakorlatban**. Fia, **Szondi Péter**, irodalomtudósként szintén kiemelkedő hírnévre tett szert.

„A családom Szlovákiából származik, amely ebben az időben Magyarországhoz és így az Osztrák-Magyar Monarchiához tartozott. 1893. március 11-én születtem Nyitrán, apám tizenkettedik és anyám (apám második felesége) nyolcadik gyermekeként. Apám (1837-1911) zsidó volt, foglalkozására nézve cipész, ám főként zsidó íráskönyvtár tanulmányozásának szentelte életét. Mikor ötéves voltam (1898), a család Budapestre települt át, ahol a felnőtt fiú- és lánygyermekek tartották el a családot, miközben az apám napról napra hajnali öt órai

kezdettel olvasta héber könyveit, vagy, mint autodidakta segédzsidó – többnyire a nagy ünnepnapokon – istentiszteleteket vezetett. Ebben a környezetben apám vallásos emberré nevelt. Mégis, más tényezőknek is szerepet kellett játszaniuk, mivel a nyolc fiúgyermekből egyedül én voltam az, aki haláláig mindig elkísérte őt a templomba. Mikor meghalt, tizennyolc éves voltam, épp az érettségi előtt. A zsidó szokások szerint egy teljes évig mondtam a kaddisznak nevezett halotti imát hajnalban és este, hangosan, a közösség előtt. Ebben az évben „kebelezte be” az énem az apámat. Ezek a mély nyomok irányították később tudományos munkáimban – még akkor is, amikor a zsidó vallás dogmatikus szokásait már feladtam. Továbbra is zsidó és hívő maradtam. A hitfunkció szerepe a sorsanalízisben valószínűleg szorosan összefügg az apai neveléssel”.

1911-ben a **zuglói Szent István Gimnáziumban** érettségizett. Orvosi pályára lépett, az első világháborúban katonaeorvosként szolgált. Pályakezdő éveit az **Apponyi Poliklinikán** és a **Gyógypedagógiai Pszichológiai Laboratóriumban Ranschburg Pál** mellett töltötte. 1927-ben **Ranschburg Pál** és **Tóth Zoltán** javaslatára a **Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskolán** akkor létesített **Gyógypedagógiai Kórtani és Gyógytani Laboratórium** vezetésére kapott megbízatást. A **Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium (VKM) 1940. december 31-i** hatállyal indoklás nélkül, de köztudottan a **zsidótörvények** következményeként **felmentette állásából**. Ezután **1944. június 30-án** a **Kasztner-vonattal** elhagyta Magyarországot, majd **1944. december 7-én** a **bergen-belsen-i táborból** családjával együtt **Svájcban** kapott menedékjogot. **Negyedszázados magyarországi munkásságának** idején alkotta meg **világhírű tesztjét**, a **Szondi-tesztet**.

Ismeretlen zsidók nyomában LXXVI. Szondi Lipót

Ranschburg Pál elmeorvos asszisztenseként endokrinológiai, alkattani és örökléstani kutatásokban vett részt, gyengeelméjű gyerekeket kezdett vizsgálni a „**biológiai szélsőséges variánsok**” szempontjából. Már akkor folyamatosan közölte eredményeit külföldön is. A kapott önálló kutatási lehetőségekkel élve a „**Szondi-laboratórium**” és népes, kitűnő kutatócsoportja hamarosan ismertté vált. A különböző fogyatékosokkal és elmebetegekkel végzett genetikai, **kapillármikroszkópiai**, ösztönkórtani vizsgálatok, az alkat-, iker- és **családfakutatások** vezettek el a teszt megalkotásához és az ún. „**multidimenzionális konstitúcióanalízis**” elméletének kidolgozásához. Az **1930**-as években **Szondi Lipót** és munkatársai itthon és külföldön egyaránt érdeklődést keltettek közleményeikkel. **Szondi Lipót** ebben az időszakban a magyar gyógypedagógia elméletének alakításához is hozzájárult. Erősítette és gazdagította a **Ranschburg Pál, Tóth Zoltán** és **Vértes O. József** által képviselt, akkor előtérben álló **gyógypedagógiai irányzatot**. A konstitucionális emberszemlélet alapján álló „**konstitucionális gyógypedagógiáról**” szólt és a további kutatási irányokat és tennivalókat is meghatározta. Ma is érdeklődésre tarthatnak számot a neurotikus, kriminális vagy más okból nehezen nevelhető gyermekek és fiatalok eseteiben a nevelő, **Szondi szavaival**: a „**lelki-karó**” megválasztásával kapcsolatos megállapításai. Azt tapasztalta, hogy „**A nevelés eredménye várakozáson felül jó volt, ha a nevelő és a nevelt kísérletileg megállapított ösztönalkata (ösztönecsoportja) egymásnak megfelelt.**”

Tudósi pályája és nemzetközi elismertsége **40** éven át tartó **svájci munkássága** idején **teljesedett** ki. **Zürichben** telepedett le véglegesen, ott alakult ki körülötte a szintén népes és kitűnő tagokból álló **Szondi-kör**, és intézményesedett a kísérleti **ösztöndiagnosztika** és a **sorspszichológia** mint elmélet, praxis és képzés egyaránt. **1947**-ben **megalakította** a **Kísérleti Ösztöndiagnosztikai és Sorsanalitikai Munkaközösséget**, **1958**-ban létrejött a **Sorspszichológiai Nemzetközi Kutatási Központ**, **1961**-ben a **Szondi Intézet (Stiftung-Szondi-Institut)**.

Szondinak zürichi alkotó évei alatt több mint **20** jelentős műve jelent meg (**német, francia, angol nyelven**). Közülük (**1987**-ben) **kettőt (egy kötetben) magyarul** is kiadtak. (**Kain, Gestalten des Bösen. Bern, 1969.** és **Moses. Antwort auf Kain. Bern, 1973.**) **Szondi Lipót** még életében megkapta a méltó elismerést. Széles tanítványi köre a világ minden tájáról rendszeresen felkereste és tovább vitte tanításait és hírnevét. **1981**-ben a **Sorbonne díszdoktorává** fogadta.

Halála után **1986 decemberében** az „**Örökletes Ártalmak Társadalmi Megelőzése**” Módszertani Központ (Budapest) szobrot állított emlékének. A **Szondi Lipót Emlékalapítvány (Budapest)** születésének centenáriumán ünnepi nemzetközi tudományos ülést rendezett (**1993. április 14-17.**). A **Szondi-laboratórium** helyén (Budapest, VIII., Mosonyi u. 6.) a résztvevők **emléktáblát** helyeztek el.

Forrás: (wikipedia)

Dr. Goldberger Tamás: 80 éve történt

VI. rész

1944. április 27. - 1944. május 03. között

1944. április 27. A nagyberegzi zsidókat a városháza elé rendelték, majd három német teherautón Beregszászba vitték. A közösség a csendőrök és a jegyző figyelmeztetései révén jobban fel tudott készülni. A nagyberegzi jegyző a gettósítást megelőző éjszakán magához hívatta a zsidó közösség tekintélyes tagjait és rajtuk keresztül megüzente a nagyberegzi zsidóknak, hogy másnap Beregszászba szállítják őket. „Ezt csak titokban mondotta meg, hogy összecsomagolhassunk.... (Másnap a csendőrök) Tíz percnyi időt adtak a csomagolásra ...” A közellátási miniszter 108.510/1944. K. M. számú rendelete kötelezte a zsidókat, hogy személyes adataikat május 1-ig nyújtsák be lakóhelyük polgármesteri hivatalánál, hogy az új élelmiszerjegyek kiadása könnyebbé váljon. Az intézkedés valódi célja azonban az volt, hogy újra ellenőrizzék és kiegészítsék a hónap elején Baky László 6.136/1944. B. M. VII. res. számú titkos rendelete alapján a zsidók összegyűjtésével megbízott német és magyar szervek számára készített listákat.

A Magyar Zsidók Lapja nevét Magyarországi Zsidók Lapja névre változtatták. Az intézkedés oka, hogy a zsidóellenes intézkedések bevezetése után a zsidókat már nem „magyar zsidóknak”, hanem „Magyarországon élő zsidóknak” tekintették. Egy visszaemlékező szerint az alsóvereckei szolgabíró egyszerűen megtagadta, hogy kiadja falujának zsidóit. A csendőrök állítólag őt is deportálták.

A Kárpáti Magyar Hírlap írta: „A mai napon a rendszeres munkát véget ért.” Ungvár polgármestere és rendőrkapitánya felszólította jelentkezésre a bujkáló zsidókat.

Perényi Zsigmond, a felsőház elnöke fölkereste Ravasz László református püspököt és elmondta, hogy közvetlen tapasztalata szerint Északkelet-Magyarországon a zsidókat összegyűjtötték, szabad ég alatt karámszerűen elkülönítették azzal az indokkal, hogy munkaszolgálatra Németországba fogják vinni őket. Kérte a püspököt, hogy járjon közbe a kormányzónál a hasonló szörnyűségek megakadályozására.

A Magyar Zsidók Központi Tanácsa a kárpátaljai és az északkelet-magyarországi gettóba tömörítés során elkövetett borzalmakról memorandumot küldött Jaross Andor belügyminiszterhez. A tanács levele a gettóban uralkodó valódi helyzetet tárta fel. Hasonló tartalmú kérvényt május 3-án Eichmannhoz is eljuttattak.

1944. április 28. Veessenmayer jelentése szerint egész Kárpátalja területének zsidóságát gettóba zárták, emellett 25.000 zsidó férfi dolgozott munkaszolgálatosként a területen.

Ravasz László püspök felkereste Horthy Miklós kormányzót. Ő azt mondta neki, hogy „Magyarországtól nagyszámú munkaszolgálatost követeltek... Így fog kikerülni pár száz ezer zsidó az ország határain kívül, de hajuk szála sem fog meggörbülni, mint annak a sok százezer magyar munkásnak sem, akik a háború kezdete óta Németországban dolgoznak.” A „numerus nullus” kapcsán a Szegedi Ügyvédi Kamara április 28-i választmányi ülésén 57 szegedi ügyvéd kamarai tagságát szüntette meg.

1944. április 29. Kistarcsáról 1.800 (köztük dr. Vázsonyi János volt parlamenti képviselőt, Vázsonyi Vilmos fiát, akit márciusban az Eötvös téri hajóállomáson tartóztattak le családjával), míg Topolyáról mintegy 2.000 zsidót indítottak Auschwitz-Birkenaubába.

Dr. Goldberger Tamás: 80 éve történt

VI. rész

A dolhai zsidókat Beregszászba vitték, de elővigyázatosságból karanténba helyezték őket. Az alsóapsai zsidókat szekereken az aknaszlatinai gettóba szállították. Sóbányi Imre: "1944-ben a zsidók deportálása után a korábban zsidó tulajdonban lévő patikákat pályázat keretében hirdette meg az állam. Az apám pályázott, és a minisztérium neki ítélte az aknaszlatinai patikajogot. Ekkor költöztünk Aknaszlatinára, ahonnan az apai nagyapám származott."

Marosvásárhelyen Májay Ferenc polgármester elrendelte, hogy a status quo ante hitközség Iskola utcában lévő zsinagógáját – a nagyzsinaogát – ideiglenes kórházzá alakítsák át. Szatmárnémeti polgármestere, Csóka László 11.870/1944. számú átiratában utasította a postát, hogy tiltsák le a zsidók telefonbeszélgetéseit, ne vegyenek fel tőlük sem táviratot, sem pénzutasítványt. A posta igazgatója, mivel feltevéseitől nem kapott erre vonatkozóan rendelkezést, elutasította a követelést. Április 29-én A Szegedi Friss Újság és a Szegedi Új Nemzedék arról számolt be, hogy 260 zsidóüzletet zártak be Szegeden. A Kárpátok előterében folyó harcok során a szovjet csapatok visszafoglalták Kuty városát.

1944. április 30. Cinkotán egy árpádföldi lakás kiutalásánál az indokok között a főjegyző megjegyzi, hogy a tulajdonosnő férje zsidó volt. Rajkán 1944. április 30-án fosztogató német katonák a helyi zsidók házeit átkutatták. Spuller János rajkai zsidó lakos családjának élelmiszert próbált elrejtetni, de a szomszéd be-súgta. A csendőrség „áruelevonás vétségével” bírósági feljelentést tett ellene. Megjelent a zsidó szerzők műveinek megjelentetését megtiltó, illetve hazai és külföldi zsidó szerzők már megjelent műveinek beszo-lgáltatását és megsemmisítését előíró rendelet. Kivételek a közérdekű tudományos munkák lehettek.

— Megtörtént a csikszeredai zsidó üzle-
tek bezárása. Kormányrendeletre azonnali hatállyal
megtörtént a csikszeredai zsidó üzleteknek is a lepe-
csételése és bezárása. Az I toku iparhatóság ezt a
munkát már be is fejezte. Csiki Lapok, 1944. április 30.

Az első két, összesen 3800 fős szállítmány április 30-án és május 2-án érkezett meg Auschwitz-Birkenaubá. A szelekció során 486 férfit (ők a 186645-187130 tetová-lási számot kapták) és 616 nőt (76385-76459, illetve 80000-80540, a nőket és a férfiakat külön sorozatban te-

toválták) találtak munkaképesnek. A többieket (2698 fő) elgázosították. A túlélőket a következő hetekben a birkenauai zsidórámpa befejezésénél dolgoztatták.

1944. május 1. Alispáni jelentés szerint a Zemplén megyei izraelitáktól elvett készpénz és értékek a Sze-rencsi járásban 1.025.000, a Bodrogi járásban 2.527.000, a Tokaji járásban 317.000 pengőt tettek ki. Alsószinevéren az összes zsidót újra összegyűjtötték és a huszti gettóba szállították.

Blaskovich Lajos, Argalás Lajos, Bosnyák Zoltán és Vassányi István jelenlétében fogadta dr. Munkácsi Ernőt a 1520/1944. M. E. számú rendelettel („Kormányrendelet a zsidók önkormányzata és érdekképviselete tárgyában”) kapcsolatban. A tárgyalás lényegében eredménytelen volt, mindössze a létrehozandó Ide-iglenes Intézőbizottság jellegét és a tagnak kiszemelt jelöltek alkalmasságát tekintették át.

Szálasi Ferenc „Legfelsőbb Titkos Párttanácsot” hívott össze Csobánkára a kormányzónál tervezett láto-gatása kapcsán. Lényegében a kihallgatáskor követni szándékozott magatartást ismertette, illetve egy listát, hogy egy kormányalakítás esetén melyik posztra kiket javasolnának. Feldmann Mór építészmérnök, a mis-kolci hitközség elnöke, aki a hatóságokkal együttműködni kívánó hitközségi vezetőkhez tartozott, alázatos hangú levélben ajánlotta fel a zsidó tanács szolgálatait Miskolc polgármesterének.

1944. május 2. A Budapesti Közlönyben megjelent Jaross Andor belügyminiszter rendelete (444/1944. B. M.), melyben megtiltották a nyilvános fürdők használatát zsidók számára. Dr. Schil-ling János, Szolnok-Doboka megye alispánja, aki tevékenyen részt vállalt a megye zsidóságának gettó-sítására és összpontosítására irányuló előkészületekben, megváltoztatta véleményét és betegséget színlelve, lemondott.

Dr. Goldberger Tamás: 80 éve történt

VI. rész

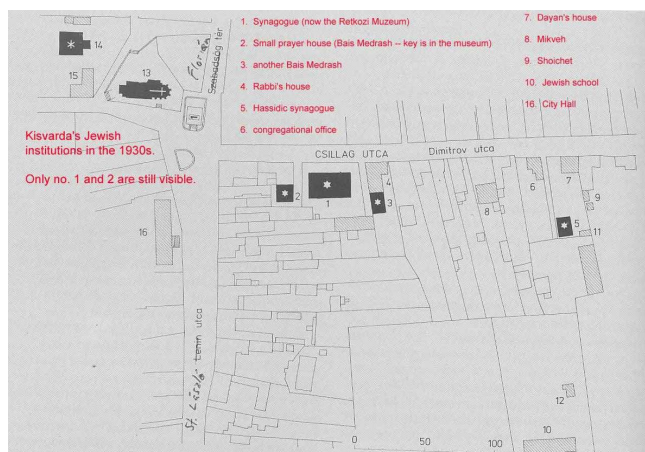
Miután, állítólag, híveinek azt mondta, hogy semmi okuk Romániába szökni, este **Weinberger Mózes neológ főrabbi (Moshe Carmilly-Weinberger)** feleségével **átszökött a határon**, hátrahagyva szüleit. Mindazonáltal mintegy **200 fő**, köztük vezetők, **átszökött**. Más források szerint közreműködött zsidók **Észak-Erdélyből Románián át Palesztinába menekítésében**. A **Kolozsvártól** néhány kilométerre lévő határon **1944-ben 1.200-1.500 zsidó szökött át**. A szökéseket **román parasztok**, fiatal **cionisták** segítették. **Kolozsváron** pedig **több száz zsidót magyarok bújtattak**.

Kuales Norbert, Beszterce polgármestere, és **Debreczeni Miklós rendőrparancsnok** a **gettósítás** előkészítésére **gyűlést** hívott össze a **polgármesteri hivatalba**. A megbeszélésen, melyen részt vett a tisztviselők egy része, a rendőrség tagjai, nyomozók, a **Nyilas Párt**, az **Imrédysta Párt** és a **Volksbund tagjai** pontosították a részleteket, kijelölték a **végrehajtó egységeket**, kiosztották a **zsidók név- és címjegyzékét**. A **rendőrparancsnok 9211/1944. számú rendeletében kijárási tilalmat** rendelt el a **sárga csillag hordására kötelezett** személyeknek. A **gettó létrehozása Szmolenszky László alispán** és a **polgármester feladata** lett. Azzal az ürüggyel, hogy **disznóhizlaldát** létesítenek **50-80 munkást** kértek **Rozenfeld Árontól**, a **besztercei hitközség elnökétől**. Mikor a munkálatok valós célja kiszivárgott, a **polgármester cáfolta**, és **megfenyegette Rozenfeldet**, hogy **rémhírterjesztés** miatt **rögtönítélő bíróság** elé **állíttatja**.

Auschwitz-Birkenauban megtörtént az első Magyarországi transzportok szelekciója, 2.698 személyt elgázósítottak. (L.1944.április 30-i blogbejegyzés)

1944.május 3. Horthy Miklós kormányzó **18:30 perckor** fogadta **Szálasi**. A találkozón a **Harmadik Birodalom** állapota, a **zsidókérdés** került szóba, illetve **Szálasi** hosszasan bizonygatta **hűségét a kormányzó** iránt. Állítólag **Horthy** a következőket mondta a **zsidó-kérdéssel kapcsolatban**: „**Hogy itt van a zsidókérdés, elsősorban a Nemzet hibás és nem a zsidóság, hogy a zsidókérdés országunkban ennyire elfajult. Mindenki rosszul értelmezett úr akart maradni, a gazdasági pálya lenézett volt, nem lehet most egyszerre kiküszöbölni őket. A zsidókérdést én vettem fel legelőször 1920-ban, és nem is engedtem belőle, de különbséget kell tenni a lázadó kommunista zsidó és a hasznos zsidó között. Goldberger például száz-tizenhat éves céget vezet, amely mindig ennek a családnak a tulajdonában volt, ez idő alatt több aranyat biztosított az országnak, mint bárki más.**”

1944.május 3. Hajnali öt órakor megkezdődött a **IX. (Kolozsvár)** és **X. (Marosvásárhely)** csendőrkerület (**Észak-Erdély**) térségében élő közel **160.000 zsidó gettósítása**. Megkezdték **Szatmárnémetiben** is a **gettósítást**, a **Kölcsey (Iuliu Maniu) utca**, **Károlyi köz (Kogălniceanu)**, **József főherceg (Brâncoveanu)**, **Báthory (Martirilor deportați)** és **Kert (Golescu) utcákban** kialakított helyekre **18 900 zsidót zsúfoltak** be. A városból **végül hat szerelvény indult útnak**: a **vasonokban összesen 18 863 embert küldtek a halálba**.

A Zsidó Tanács beadványban számolt be a kisvárdai gettóban tapasztalt problémákról. A Sztójay-kormány hozzájárult a Weiss Manfréd Művek több gyáranak a Göring Művekhez tartozó Steyer Művektől és a Wiener Neustadt-i repülőgépgyártól való függő viszonyba kerüléséhez. Ugyanakkor, az SS is meg kívánta szerezni a vagyont, ennek érdekében Kurt Becher SS-Standartenführer folytatott "tárgyalásokat" az internálótáborból kihozott Chorin Ferencsel, Weiss Jenő és Kornfeld Móric bárokkal.

Folytatjuk...

Tzvi Gluckin:

Fedezd fel ki írta a Tórárt!

VIII. rész

A zsidók külön nép maradtak legalább **2000** évig. És tették ezt a közös népre utaló jellegzetességek nélkül. Ez lenyűgöző. És legalább **2000** évvel ezelőtt a **Tóra** azt állította, hogy a zsidó nép örök lesz. **Isten** a következőt ígerte:

„És én fenntartom szövetségemet köztem és közted és a magzatod között Te utánad, nemzedékeiken át, örök szövetségként, hogy Istened legyek neked és a magzatodnak Te utánad.”

Száműzetés

A népek nem szoktak vándorolni. A népek ahhoz a területhez kötődnek, ahol élnek. Amikor egy népnek el kell hagynia az otthonát, azt száműzetésnek hívják. A népek nem élnek túl a szétszórátást. Idővel asszimilálódnak, és elvesztik identitásukat. Kivéve a zsidókat. Zsidók mindenhol élnek. És a zsidók mindig vándorolnak. A legtöbb zsidó nem abban az országban él, ahol a dédszülei. Elvándoroltak az üldözés, az elnyomás, a másodrendű állampolgárság, a különadók, a háborúk és a vandalizmus elől. Néha kiűzték őket az országból, néha önként távoztak.

Egy zsidó számára szokatlan, hogy egyhelyben maradjon. A zsidók minden negyedik nemzedéke – valamilyen okból – új otthonba költözik. És szét vannak szóródva a földön. Nem tudsz olyan helyet megnevezni, ahol ne éltek volna valaha zsidók.

Túlélhet-e egy nép száműzetést és szétszórátást? Nézd meg, mi szokott történni! Az eredeti száműzöttek elérnek egy új országba, és bevándorló közösségként letelepednek (mint pl. az **amerikai Chinatown és Little Italy**). De a gyerekeik már be akarnak illeszkedni. A városba költöznek, tévét vásárolnak, a gyerekeiket helyi iskolába küldik, és arra nevelik őket, hogy jó állampolgárok legyenek. Ezek a gyerekek már megkülönböztethetetlenek a helyiektől.

Az **amerikai történelem** tele van ilyen példával. **Dwight D. Eisenhower** az **Egyesült Államok 34. elnöke** volt. A **második világháború** idején ő volt a **szövetséges erők legfőbb parancsnoka**. Ő vezette az **európai inváziót**, **elfoglalta Németországot**, és **legyőzte a náciakat**. Ő volt a felelős a **német városok bombázásáért**. De nézd meg a nevét: **Eisenhower**. A családja **Németországból** származott. **Ő akkor német vagy amerikai volt? Vajon könnyeket ejtett, amikor Drezdát, Hamburgot vagy Mainzot bombázta?** Kétségtelen. Ő már **amerikai** volt. Nem számít, hogy a nagyapja sört ivott, virslit evett és **hozentrógert** viselt. Az ő vére már **vörös, fehér és kék** volt [az **USA zászlójának színei – a ford.**]. A **West Pointra** járt. Az **amerikai hadsereget** vezette. Ő volt a **34. elnök**. Annyira **amerikai** volt, mint az **almáspite**.

Tzvi Gluckin:**Fedezd fel ki írta a Tórárt!****VIII. rész**

Eisenhower története tipikus. Sok zsidó családnak van hasonló története. A zsidók sem immunisak az **asszimilációra**. Ezzel együtt a zsidók mégis különálló csoportot alkotnak. A száműzetés és a szétszórás nem lett a zsidó nép vége. A **Tóra** azt állítja, hogy a zsidó nép örökké fennmarad. Ugyanakkor azt is, hogy **száműzve lesznek**:

„Téged pedig szétszórlak a nemzetek közé, kivont kardom hegyével, pusztán hagyva országodat és romokban hagyva városaidat.”

Ha Te írtad volna a Tórárt, állítottad volna egyszerre azt, hogy a zsidó nép örökké fennmarad, és száműzött lesz? Ez a két gondolat ellentmond egymásnak.

Csekély lélekszám

Túlélné-e a kínai nép, ha száműzetésbe kerülnének? Szerintem igen. Ha valamiért a kínai népnek el kellene hagynia az otthonát, akkor is fennmaradnának. **Miért?** Mert több mint **1,3 milliárd kínai** él a földön. Ez nagyon sok ember. Minden nagyobb városban **kínai** közösségeket hoznának létre. Egyes helyeken ők alkotnák a többséget. Továbbra is kínaiul beszélnének. És továbbra is kínaiakkal házasodnának. A kínaiaknak nincs szükségük **Kínára** ahhoz, hogy fennmaradjanak. Továbbra is elkülönült identitással és kultúrával rendelkeznének, bárhol is éljenek.

A zsidóknak is megvan ez az előnyük? Él ilyen sok zsidó a világon? Ez az oka a zsidók fennmaradásnak a száműzetésben? Attól függően, hogy melyik kutatásban bízol, jelenleg **12-14 millió zsidó** él a világon.¹⁶ Ez nem sok. Korántsem **1,3 milliárd**. Sokkal kevesebb, mint **Amerika, Anglia, Zimbabwe** vagy **Egyiptom lakossága**. **Kevesebb**, mint a **legtöbb törzs, klán, vallás** vagy etnikum. Nincs sok zsidó a világban. Vegyük a nagyobb számot: **14 millió**. Ez a világ teljes népességének mindössze **0,23 %**-a. Kerekítsd a legközelebbi egész számra: Statisztikailag a zsidók nem léteznek.

A zsidók és a **kínaiak** egykor régen hasonló lélekszámban éltek a földön. **Mi történt?** A **kínai** populáció nőtt. Ez nem meglepő. Az embereknek gyermekeik születnek. Azoknak is gyermekeik születtek. Amikor a népességet nem sújtotta háború vagy járvány, a populáció robbanásszerűen növekedett. Nézz meg más népeket! Az ő lélekszámuk nem lett akkora, mint a **kínaiaké**, de ők is sokkal többen lettek, mint **1000 évvel ezelőtt**. A népességnövekedés természetes jelenség.

És mi van a zsidókkal? A zsidó népesség **18 milliónál** érte el a **csúcst**. Egy olyan **ősi népnél**, mint a **zsidó**, ez egy **nagyon kicsi szám**. És ez **1939-ben** volt, a **holokauszt** előtt. A **holokauszt** után a **népesség 12 millióra csökkent**. Ma **12 és 14 millió** között van. **Miért nem nő a zsidó populáció létszáma?**

Folytatjuk...

Heti Jahrzeit:

Rav Chaim Yitzchak Chajkin

Chaim Yitzchak Chajkin, 1907. március 6-án született Kossavában és 1993. április 15-én halt meg Sarcellesben, a 20. század nem konzisztoriális francia ortodox főrabbija volt.

A fehéroroszországi Kossovában született Chaim Yitzchak Chajkin a Baranovich jeshiva (Talmud-akadémia) hagyományos tanfolyamát végezte el Elchonon Wasserman rabbi vezetésével, majd 3 és fél év után a radini Hafetz Haim jechivához csatlakozott. 1938-ban érkezett Franciaországba, hogy átvegye a Hakhmei

Tzorfás jeshiva vezetését, amelyet Ernest Weill főrabbi alapított Neudorfban (Strasbourg) öt évvel korábban. Ő követte Simcha Wasserman rabbit, aki a jeshivát alapította.

A háború előtti években eljegyezte a német származású Fridel Slobotskival. A náciizmus térnyerésével szembesülve kénytelen volt családjával Dél-Amerikába menekülni.

A második világháború kezdetén Chaim Yitzchak Chajkin, aki még nem szerzte meg a francia állampolgárságot, csatlakozott az Idegenlégióhoz, ahol géppuskás lett. Harc közben elvesztette egyik ujját, majd fogságba esett, a németországi Stalagban. Fridel Slobotski a háború alatt levélben tartotta a kapcsolatot vőlegényével.

A háború alatt bezárt neudorfi jeshiva Aix-les-Bains-ben nyitotta meg újra kapuit, ahol véglegesen letelepedett. A fogságból visszatért Chajkin rabbi volt a vezetője, aki számos, a háború miatt elárvult tanítványáról is gondoskodott. A jeshiva számos fiatal deportáltat is befogadott Buchenwaldból és Dachauból. Észak-Afrikából sok emigráns érkezett Franciaországba, akik Aix-les-Bains-ben tanultak, köztük Aaron Monsenego, a későbbi marokkói főrabbi.

1946-ban Chajkinék végre felépíthették otthonukat az újonnan megnyitott Aix-Les-Bains-i jesivában. Együtt 7 gyermekük született.

Forrás: (tzadikim)

RECEPT-TÁR

Eperkenyér

Szaftos, édes, puha tésztájú, eperrel gazdagított süti, ami egy jó reggeli kávé vagy egy bögre tea mellé tökéletes napindító lehet!

Hozzávalók: 30x10x8-as kenyérforma

A tésztához:

- 330 g kristálycukor
- 125 g vaj
- 3 db tojás
- 250 ml tej
- 1db citrom reszelt héja
- 350 g finomliszt

- 2 tk sütőpor
- 1 csipet só
- 10 db eper

A tetejére:

- 3 ek porcukor
- 2 tk citromlé
- 5 db eper

Elkészítés:

Az eperkenyér elkészítését azzal kezdjük, hogy a tésztához a cukorral kihabosítjuk a vajat, hozzáadjuk a tojásokat, majd a tejet is, és elkeverjük. Hozzáforgatjuk a citrom reszelt héját, és beleszórjuk a lisztet, a sütőport és a sót is.

Az epreket kicsi kockákra vágjuk, és ezt is a tésztához adjuk. Újabb alapos keverés után a masszát sütőpapírral bélelt kenyér-sütő formába simítjuk, és 180 fokra előmelegített sütőben 40-45 percig sütjük, majd hagyjuk kihűlni.

A cukormázhoz összekeverjük a porcukrot annyi citromlével, hogy szépen kenhető mázat kapjunk, és a süti tetejére csorgatjuk. Megszórjuk kis kockákra vágott eperrel, és éles késsel szeleteljük.

Forrás: (streetkitchen)

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVÁROS ZSINAGÓGA

ב"ה

REJTVÉNY, AGYTORNA (SÁBESZ UTÁNRA)

K	A PÖÉN 1. RÉSZÉ	ŐSZINTE BECSÜ- LETES	ILLETÉKET MEGFIZET GYÁRBAN ELŐÁLLÍT		LITER, RÖVIDEN HERING- SZELETI	HELYZE- TET SÜ- LYOSBÍT	ÉJSZAKAI PIHENÉS													
TELE- VÍZŐS VETEL KELLÉKE																				
LOVAGOL- NI AKAR																				
VÁGÓ																				
																				
FÉLIG NŐ!																				
HAVASI LEGELŐ																				
POLCOS KAMRAI ÁLLVÁNY																				
AZ ŐSZ VÉGE!																				
SZEKÉR- DERÉKI																				
A TETEJÉ- RE NYOM AZ EGYIK TÖRPE																				
VOLT, RÖVIDEN HOZZÁ- NYOM																				
ÓKORI BALKÁNI NÉP																				
NEWTON, RÖVIDEN																				
KÖZÉPEN ALÁHÚZI																				
KÖVAKÓ, RÉGIESEN																				
FARAD, RÖVIDEN																				
ARAMIS TÁRSAI																				
SZÜETTE RÉSZE!																				
FELVIDÉKI VÁROS																				
																				
OLASZ AUTÓK JELZÉSE																				

Ez a kiadvány Szent szövegek idézeteit és azok magyarázatait tartalmazza. Kérjük ne dobja ki!
TALMUD TORA Alapítvány számlaszáma: 11705008-20413002-00000000

IMÁIDŐK, GYERTAGYÚJTÁS, IDŐSEK KLUBJA ESEMÉNYEK

2024. Máj. 03. – 2024. Máj. 10.

DÁTUM	REGGEL	ESTE
03. péntek	7:00	19:00
04. szombat	8:00	20:00
05. vasárnap	8:00	19:00
06. hétfő	7:00	19:00
07. kedd	7:00	19:00
08. szerda	7:00	19:00
09. csütörtök	7:00	19:00
10. péntek	7:00	19:00

Gyertyagyújtás és Szombat kimenetele Budapesten

DÁTUM	ESTE	DÁTUM	ESTE
03. péntek	19:40	04. szombat	20:53
10. péntek	19:50	11. szombat	21:05

POÉN SAROK

Egy fickó lekiabál a negyedikről:
- Házmaster úr, Házmaster úr! Jöjjön gyorsan, az anyósom ki akar ugrani az ablakon!
- Hát aztán miért kellek én oda?
- Mert nem nyílik az anyósom ablaka!

Mester Tamás BZSH elnök tartott Jahrzeit-ot édesapja Mester Ervin után. Az imádkozáson részt vettek Tamás gyermekei is. Az imádkozás után rendkívül finom és bőséges kiddust adtak.

Kedd este a pészach utolsó napján rabbink Chaim Shaul Glitzenstein és kedves felesége Mushki rebecen vendégül látták a kile tagjait. Hagyományos befejezése a pészách ünnepének. Tanítást adott, majd az elnök is megköszönte a vacsorát és útmutatást adott a jövőre nézve.

Az egész ünnep alatt Izraelből idelátogató rebecen édesapja velünk imádkozott, kívánunk neki jó utat hazafelé békességet, boldogságot a jövőre.

A 613 PARANCSOLAT

I.

„Szaporodjatok és sokasodjatok és töltsétek be a földet és hódítsátok meg azt...” (1Mózes 1:28)

EMBERBARÁT IDŐSEK KLUBJA

„IDŐSEK KLUB” -ja, rendezvényeire várjuk kiléni tagjait. Várjuk tagjaink szíves megjelenését és ötleteiket, melyekkel segítik a klub működését. Következő klubrendezvényt május 8.-án, szerdán délelött 10:00 órától tartjuk a földszinti klubteremben.

Nagy Fuváros utcai Templomkörzet

Emberbarát Templomegylet

Budapest. 1084

Nagy Fuváros utca 4.

Tel: 334 27 31

Email: nagyfuvaros@gmail.com

<https://www.facebook.com/Nagyfuvaros4>

Felelős kiadó: Streit Sándor

Szerkesztő: Streit Gábor

Technikai asszisztens: Andrassy Béla